

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
JOSEPH R. MICALLEF**

Seduta tal-5 ta' Ottubru, 2006

Citazzjoni Numru. 2065/1998/1

**Carmel *sive* Lino FARRUGIA għan-nom u in
rappreżentanza ta' GEORDIE COMPANY LIMITED**

VS

Joseph u Antoinette konjuġi BORG

Il-Qorti:

Rat l-Att ta' Citazzjoni mressaq fl-14 ta' Ottubru, 1998, li bih il-kumpannija attriċi, għar-raġunijiet hemm imfissra, talbet li l-imħarrkin ikunu dikjarati debituri tagħha fis-somma ta' Lm 6895.48, li huwa l-bilanċ minn somma akbar bħala prezz ta' oġġetti u ħwejjeg tal-ilbies lilhom konsenjati biex jerggħu jinbiegħu minn ħanut immexxi minnhom fi Triq ir-Repubblika, Valletta, kif miftiehem b'kitba tat-23 ta' Novembru, 1995, u li jigu kundannati jħallsuha dak l-ammont, flimkien mal-imgħaxxijiet legali;

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat in-Nota tal-eċċezzjonijiet imressqa fil-31 ta' Jannar, 2000, li biha l-imħarrkin eċċepew li, mill-aħħar kontegġi li kienu saru bejn il-partijiet, kien ħareġ li l-kumpannija attriċi kellha tiegħu Lm 319.54ċ u mhux is-somma mitluba fiċ-Ċitazzjoni, u li l-kawża saret għalxejn għaliex l-eċċipjenti kienu offrew lill-kumpannija attriċi l-ħlas tal-imsemmija somma li, wara li l-kumpannija attriċi ma riditx taċċettaha, tqegħdet f'depożitu taħt l-awtorita' tal-Qorti. Jilqgħu ukoll billi jgħidu li ma messhiex saret talba separata għall-kundanna għall-ħlas tal-imgħaxijiet legali;

Rat ix-xhieda mressqa mill-partijiet, quddiem il-Qorti u bil-meżż tal-affidavit, magħduda dik dokumentali;

Rat id-degriet tagħha tas-26 ta' Ottubru, 2004¹, li bih iddikjarat magħluq l-istadju tal-ġbir tal-provi tal-partijiet;

Semgħet it-trattazzjoni tal-avukati tal-partijiet (liema trattazzjoni giet ukoll registrata)²;

Rat l-atti kollha tal-kawża;

Rat id-degriet tagħha tas-17 ta' Frar, 2005, li bih ħalliet il-kawża għas-sentenza;

Ikkunsidrat:

Illi din hija azzjoni għal ħlas ta' bilanċ ta' prezz ta' merkanzija mibjugħa. Il-kumpannija attriċi kellha ftehim mal-imħarrkin li bih hi kienet tgħaddilhom ħwejjeg tal-ilbies u aċċessorji (*on consignment*) biex dawn ibiegħuhom minn ħanut mikri lilhom fi Triq ir-Repubblika, Valletta. Qegħda tgħid li dawn waqgħu lura fil-ħlas tal-imsemmija ħwejjeg u qegħdin jitolbu l-bilanċ pretiż, flimkien mal-imgħaxijiet legali;

Illi l-imħarrkin laqgħu billi qalu li l-ammont mitlub mhux dovut u li dak li kellhom iħallsu offrewh lill-kumpannija

¹ Paġ. 212 tal-proċess

² Paġġ. 215 sa 226 tal-proċess

attriċi imma kellhom jiddepożitawh fil-Qorti wara li din ma ridentax taċċetta dak biss offert lilha;

Illi l-fatti ewlenin li joħorġu mill-atti juru li l-imħarrkin jikru l-ħanut bl-isem ta' "Costa", f'numru 260, Triq ir-Repubblika, Valletta. Dan il-ħanut ibiġh ħwejjeġ tal-ilbies għall-irġiel u aċċessorji. Għal xi żmien, l-imħarrek kien imexxi l-ħanut bi sħab ma' ħaddieħor, imma fl-1995, dawn infirdu u l-imħarrek baqa' jmexxi l-ħanut hu. L-imħarrkin laħqu ftehim mal-kumpannija attriċi f'dik l-istess sena. F'Novembru, 1995³, saret kitba bejn l-imħarrkin u Lino Farruġia għall-kumpannija attriċi li ssejthet "assoċjazzjoni in parteċipazzjoni għall-konsegwiment ta' skop komuni" għal żmien ħames (5) snin minn dak inhar, liema żmien seta' jiġġedded. Dak il-ftehim kellu bosta kundizzjonijiet, fosthom dawk li l-imħarrkin kellhom ibiegħu biss prodotti tal-kumpannija attriċi mill-imsemmi ħanut, li kellu jibqa' jitmexxa u jiħaddem mill-imħarrkin, li kellhom il-jedd li jaħdmu fih huma wkoll u li jqabdbu n-nies bħala impjegati, li l-ħlas tas-salarji tagħhom kellhom jitqiesu bħala spejjeż tal-assoċjazzjoni li jinqasmu ndaqs bejn l-assoċjati. Id-dħul mill-bejgħ tal-ħwejjeġ kellu jitqiegħed kollu u kuljum f'kont bankarju intestat f'isem Lino Farruġia⁴. Kellhom isiru kontegġi kull tliet (3) xhur u l-qligħ li jirriżulta kellu jinqasam indaqs bejn il-kumpannija attriċi u l-imħarrkin. L-ispejjeż kellhom jinqasmu ndaqs, qabel ma jitqassam il-qligħ nett. Fi tmiem l-assoċjazzjoni, l-istokk fornit mill-kumpannija li jkun għadu jinsab fil-ħanut kellu jinqasam indaqs bejn il-partijiet;

Illi l-partijiet waqqfu l-ftehim f'Diċembru tal-1996⁵, wara li nqalgħu xi differenzi bejniethom⁶. Iż-żewġ naħat ħatru persuni biex joħorġu rendikont biex jagħlqu l-kontijiet bejniethom. Dan tlesta f'it tax-xhur wara u l-partijiet iltaqgħu biex jiddiskutuh. Sar qbil in ġenerali dwaru, bħalma sar qbil ukoll li l-istokk ta' ħwejjeġ furniti mill-kumpannija attriċi li kien għadu fil-ħanut jintradd lura lill-kumpannija. Dawn il-ħwejjeġ u aċċessorji ġew

³ Dok "A", f'paġġ. 5 sa 9 tal-proċess

⁴ Dok "JB2", f'paġġ. 54 sa 111 tal-proċess

⁵ Affidavit ta' Franco Privitelli 5.6.2000, f'paġ. 28 tal-proċess

⁶ Affidavit tal-imħarrek 19.2.2002, f'paġ. 48 u x-xhieda tiegħu fil-kontro-eżami f'paġġ. 160-1 tal-proċess

dokumentati u rtirati mill-ħanut għall-ħabta ta' Ġunju tal-1997⁷. Sadattant, l-imħarrek kien baqa' jbigħ ħwejjeġ tal-kumpannija attriċi bejn Jannar u Ġunju ta' dik is-sena, wara li kienet intemmet l-assoċjazzjoni⁸. F'April tal-1998, il-kumpannija attriċi interpallat b'ittra uffiċjali lill-imħarrek biex iħallsuha. Il-kawża nfetħet f'Ottubru tal-1998 ;

Illi għal dak li jirrigwarda l-konsiderazzjonijiet legali li joħorġu mill-imsemmija fatti jibda biex jingħad li, fil-prinċipju, l-imħarrek jistqarru li huma kienu debituri tal-kumpannija attriċi⁹. L-ammont li huma jgħidu li għandhom iħallsu kienu offrewhulha, imma hija ma aċċettatux għaliex tippretendi li għandha tieġu aktar. Kunsiderazzjoni oħra hi li għalkemm in-negozju kien jitmexxa mill-imħarrek u n-negozjati mal-kumpannija attriċi tmexxew minnu, l-ftehim kien iffirmit minn martu wkoll u jidher li dak li għall-finijiet ta' din il-kawża jgħodd għall-imħarrek jgħodd ukoll għal martu. Jidher li l-kwestjoni li wasslet lill-partijiet quddiem din il-Qorti hija waħda ta' konteġġi li magħha nqabdu kwestjonijiet anċillari dwar pendenzi oħra fuq bejgħ ta' merkanzija li ma kinitx dik fornita mill-kumpannija attriċi imma li d-dħul minnha ddaħħal ukoll fil-kont bankarju komuni¹⁰ u li l-imħarrek jgħid li għandha tinqata' minn dak li tippretendi l-kumpannija attriċi;

Illi din il-kwestjoni spiċċat biex ikkumplikat is-soluzzjoni tant li, mill-mod kif ingħatat ix-xhieda, toħroġ stampa mħawda li tidher li tmur lil hinn minn dawk li kienu l-patti tal-ftehim oriġinali milħuq mill-partijiet u għalhekk titlob stħarriġ bir-reqqa ta' dokumentazzjoni mressqa. Jidher li l-Qorti m'għandhiex titbiegħed minn dak li kien miftiehem b'mod li tistħarreġ aspetti li l-partijiet qatt ma innegozjaw dwarhom, u dan kemm minħabba l-mod kif inhi mfassla l-azzjoni attriċi u wkoll minħabba li ma saritx talba rikonvenzjonali mill-imħarrek. Il-Qorti hija marbuta li tqis azzjoni fil-parametri tal-kawża li tkun tressqet quddiemha. Għalhekk, m'hijjex sejra tqis xi pretensjoni li l-imħarrek jista' jkollu dwar materjal li hu kien għadda lill-kumpannija attriċi u li għadu għandha jew li ntuża biex inbiegħet

⁷ Dok "JB3", f'paġġ. 112 sa 130 tal-proċess

⁸ Dok "JB4", f'paġġ. 131 sa 141 tal-proċess

⁹ Affidavit ulterjuri tal-imħarrek 1.9.2004, f'paġġ. 205 tal-proċess

¹⁰ Xhieda tal-imħarrek 24.4.2002, f'paġġ. 165-9 tal-proċess

merkanzija skond l-arrangament eżistenti. Tali pretensjoni trid titressaq fi proċedura apposita u ma qiegħed jingħad xejn f'din is-sentenza li b'xi mod jista' jkun ta' ħsara li tali pretensjoni titressaq fis-sede xierqa, jekk ikun il-każ;

Illi mqegħda fis-sura l-aktar sempliċi tagħha, l-azzjoni attriċi kif imfassla tista' twassal għal waħda minn żewġ ċirkostanzi: jew (a) il-kumpannija attriċi għaddiet lill-imħarrek kwantita' ta' merkanzija li, meta ngħalqu l-kontijiet, hija ma reġgħetx ingħatat lura, jew (b) li l-imħarrek bieġħ merkanzija konsenjata lil mill-kumpannija attriċi li tagħha żamm id-dħul u baqa' ma ħallashiex. Huma dawn il-parametri li l-Qorti trid tistħarreg u ma jmisshiex tmur lil hinn minnhom bla ma tkun qegħda taqta' *extra petita*. Ma kien hemm l-ebda kundizzjoni oħra miftelma li biha l-kumpannija attriċi setgħet tippretendi li hija kreditriċi tal-imħarrkin;

Illi, fil-każ li għandha quddiemha l-Qorti, l-imħarrkin jgħidu li l-ammont mitlub minnhom ma għandux jithallas (għalkemm, kif ingħad, huma jiddikjaraw li huma debituri tagħha imma f'ammont wisq anqas). Huwa dejjem id-dmir ta' min jallega li jipprova dak li jallega u dan japplika b'aktar qawwa f'dan il-każ. M'huwiex xogħol il-Qorti li tidhol f'eżerċizzju biex tgħarbel volumi ta' xhieda li l-partijiet jifgħu f'hoġorha ħalli minnhom tagħżel fejn dik il-parti għandha raġun u fejn il-parti l-oħra għandha tort. Xogħol il-Qorti huwa li, mill-provi rilevanti li jitressqu quddiemha, hija tiżen is-siwi tal-argumenti mtellgħin minn kull parti b'difiża tal-każ tagħha. F'dan il-każ, il-kumpannija attriċi (li tgħid li għandha tiegħu mingħand l-imħarrkin) imissha turi x'inhom r-raġuni li hija temmen li tinsab kreditriċi tal-imħarrkin u, wara li tagħmel dan, li turi wkoll b'liema somma tassew hija tqis li għandha tiegħu mingħandhom;

Illi dwar jekk il-kumpannija attriċi rtiratx il-merkanzija kollha li kienet tat lill-imħarrek, jingħad li min-naħa tal-kumpannija attriċi ħareġ li l-pretensjoni tagħha hija r-riżultat ta' verifika li saret minnha wara li, f'Ġunju tal-1997, hija rtirat l-istokk li l-imħarrek kien għad fadallu fil-ħanut,

wera li ma kien għad fadlilha xejn aktar fil-ħanut tal-imħarrkin. Jidher li meta sar it-tqabbil, il-kumpannija attriċi kienet qablet li l-istokk li ħadet lura kien jikkorrispondi mat-tagħrif li hija kellha dwar l-istokk li l-imħarrek kien għad fadallu f'idejh¹¹. Irrizulta wkoll li minn dawk il-bosta konsenji, ma kien għad fadal xejn aktar fil-ħanut¹² wara Ġunju tal-1997. Irrizulta wkoll li l-kunsinni kienu jsiru biss ġol-ħanut u mhux ukoll f'xi mażen li minnu min imexxi l-ħanut kien jieħu ftit ftit xi oġġetti biex ibiegħhom mill-ħanut;

Illi, minbarra dan, ix-xhieda mogħtija minn Reuben Attard ma tistax ma tingħatax il-piż xieraq tagħha. Dan jingħad mhux daqstant għaliex huwa tressaq mill-imħarrkin, imma għaliex, fi żmien il-każ, kien impjegat mal-kumpannija attriċi sewwasew fit-taqsuma tal-konsenji lil diversi ħwienet ta' merkanzija tal-kumpannija attriċi nnifisha. Meta Attard jiddikjara li, wara li kulma kien għad fadal fil-ħanut tal-imħarrkin ittieħed lura għand il-kumpannija attriċi, huwa nnifsu qabel il-kwantitajiet mibgħuta lura mat-tagħrif li kellha l-kumpannija dwar il-merkanzija li kienet għadha għand l-imħarrek, il-Qorti ma jkollhiex għalfejn tidubita li dan kien l-aktar xhud rilevanti li seta' jitressaq. Huwa minnu li dik ix-xhieda ma taqbilx għal kollox ma' dak li xehed Wilfrid Scerri¹³, iżda hija xhieda li tikkorrobora dik mogħtija minn George Sammut¹⁴, Lino Farrugia u Franco Privitelli¹⁵ fis-sens li, għal dak li jirrigwarda l-verifiki tal-merkanzija li ntraddet lura, kien reġistrat qbil awditjat miż-żewġ partijiet. Dan kollu jfisser ukoll li l-kumpannija attriċi kienet taf ukoll liema kienu dawk il-ħwejjeġ minnha konsenjati li l-imħarrek kien laħaq bieġħ bejn Diċembru tal-1996 (meta ntemm it-tħaddim tal-ftehim bejn il-partijiet) u Ġunju tal-1997, meta kulma kien għad fadal fil-ħanut ingabar u ttieħed lura minnha;

Illi fid-dawl ta' dawn il-konsiderazzjonijiet, il-Qorti tasal għall-fehma li l-azzjoni attriċi tista' tissejjes biss fuq iċ-ċirkostanza li l-kreditu pretiż mill-kumpannija attriċi

¹¹ Xhieda ta' Reuben Attard 28.6.2002, f'paġġ. 178-9 tal-proċess

¹² Xhieda ta' Salvo Caruana 24.4.2002, f'paġġ. 148-9 tal-proċess

¹³ Xhieda tiegħu 25.6.2003, f'paġġ. 193 tal-proċess

¹⁴ Xhieda tiegħu 28.6.2002, f'paġġ. 183-4 tal-proċess

¹⁵ Affidavit tiegħu f'paġġ. 28-9 tal-proċess

jirriżulta minħabba xi bejgħ magħmul mill-imħarrek li d-dhul tiegħu ma għaddiehx fil-kont bankarju li kien jithaddem matul l-assoċjazzjoni bi qbil bejn il-partijiet;

Illi dwar **jekk l-imħarrek għaddiehx id-dhul kollu mill-bejgħ tal-merkanzija fornita lilu mill-kumpannija attriċi**, jidher li din kienet il-bażi oriġinali tal-azzjoni tagħha. Għal dan il-għan, il-kumpannija ressqet ftit xhieda u xi provi dokumentali. Dan jidher l-iżjed minn prospett li l-attriċi tgħid li irriżulta meta tqabblu l-listi li saru meta l-merkanzija ttieħdet lura mill-ħanut f'Ġunju tal-1997, mal-istatistika li hija kellha fil-kompjuter tagħha dwar il-kunsinni magħmula¹⁶. Jidher ukoll li l-pretensjoni tal-kumpannija attriċi tinbena wkoll fuq il-“*cost price*” tal-ħwejjeġ li tgħid li ma tħallsitx is-sehem tagħha minnhom, u mhux il-prezz li bih l-imħarrek kellu jbiegħhom lill-klijenti tiegħu. Min-naħa tagħhom, l-imħarrek ressqu bosta aktar provi biex imieru l-pretensjoni attriċi;

Illi l-Qorti tqis li l-ebda wieħed miż-żewġ dokumenti mressqa mill-kumpannija attriċi ma huma iffirmati minn xiħadd. Minbarra dan, jidher li huma żewġ dokumenti ġenerati internament minn ħdan l-istess kumpannija. Dawn iż-żewġ ċirkostanzi joħolqu d-diffikulta' li wieħed jasal biex jgħid bla tlaqliq li dwarhom kien hemm il-qbil ukoll tal-parti l-oħra fil-kawża. Minbarra dan, kif sewwa irrimarka l-għaref difensur tal-imħarrek, jekk il-kumpannija attriċi kellha ċ-ċifra li toħroġ mid-dokument “FP2”, ma ntweriex għaliex (u b'liema kriterju) għażlet li tnaqqas dik iċ-ċifra b'ammont “bi skop li jintlaħaq ftehim aħħari” u biex l-ammont tal-kreditu pretiż jiġi jaqbel ma' dak mitlub fiċ-Ċitazzjoni. Minnu nnifsu, l-ebda wieħed miż-żewġ dokumenti ma jista' jiġi mifli kif imiss biex il-kontenut tiegħu jintrabat ma' xi sura ta' prova konkreta u oġġettiva siewja biex tirriżolvi l-każ;

Illi dan jikkuntrasta mal-provi mressqin mill-imħarrek. Għalkemm fl-għoti tax-xhieda tiegħu l-imħarrek Joseph Borġ ma kien luċidu xejn, u xi drabi deher li kien saħansitra qed jitkellem fuq ħwejjeġ li ma kellhomx

¹⁶ Ara Dok “FP2”, f'paġġ. 30-3 tal-proċess

x'jaqsmu direttament mal-kwestjoni, xi wħud mid-dokumenti li rressqu l-imħarrkin jistgħu jixħtu dawl siewi ħafna għas-soluzzjoni tal-kwestjoni. Dan jingħad fl-ewwel lok għaliex jikkostitwixxu (kopji ta') dokumenti li jgħibu l-firem ta' rappreżentanti taż-żewġ partijiet, jew għaliex huma kopji sħaħ ta' dokumenti redatti minn terzi (jiġifieri l-Bank) li jagħtu stampa indipendenti tal-prova kontenuta fihom. Minħabba f'hekk, il-Qorti ssib li dawn id-dokumenti huma prova li wieħed jista' joqgħod aktar fuqha. Hekk, per eżempju, d-dokument li juri x'kienu u kemm kienu l-ħwejjeġ li ttieħdu mill-ħanut fl-eżerċizzju li sar f'Ġunju tal-1997. Dan id-dokument, mhux biss igħib il-firem ta' persuni mqabbdin miż-żewġ partijiet, imma jagħti tifsira, ħaġa b'ħaġa, ta' x'kien għad fadal fil-ħanut tal-imħarrkin dak inhar. L-istess ħaġa tingħad ukoll dwar iċ-ċaqliq fil-kont bankarju. Ta' min jgħid li, minbarra li l-kont kien intestat fisem Carmel (Lino) Farruġia u msejjaħ "Account Costa", l-arranġament kien li l-imħarrek jiddepożita d-dħul mill-bejgħ fl-imsemmi kont (wara li l-fatturi jkunu ġew eżaminati minn impjegata tal-kumpannija attriċi, Marisa Sciortino) u kien biss l-istess Carmel Farruġia li seta' jiġbed mill-fondi hekk depożitati;

Illi minn dawn iż-żewġ dokumenti msemmija, jirriżultaw dawn il-fatti. L-imħarrek baqa' jiddepożita fl-imsemmi kont sal-31 ta' Diċembru, 1996¹⁷, filwaqt li Farruġia (għall-kumpannija attriċi) ġibed fondi l-aħħar minnu fit-28 ta' Diċembru (għallanqas, daqstant juri d-dokument dwar l-imsemmi kont bankarju). Id-depożiti kienu jsiru regolarment, ġieli aktar minn darba f'kull ġimgħa. Bejn id-data meta l-imħarrek ingħata l-aħħar kunsinna ta' ħwejjeġ f'Diċembru tal-1996 sakemm ittieħdu mill-ħanut tiegħu l-istokk li kien għad fadal f'Ġunju, 1997, l-imħarrek jistqarr li kien laħaq biegħ b'kemm jiswew Lm 4519.54ċ f'merkanzija¹⁸. Mill-kliem użat mill-imħarrek innifsu, jidher li din iċ-ċifra tirreferi għall-prezz rikavat u mhux għall-cost price tal-materjal konsenjat. Ladarba huwa stess jixhed li l-aħħar depożitu fil-kont bankarju mill-bejgħ tal-merkanzija fornita lilu mill-kumpannija attriċi għamlu f'Diċembru tal-1996, joħroġ għalhekk li dwar kull bejgħ li sar minnu fl-

¹⁷ Xhieda tal-imħarrek 8.6.2004, f'paġ. 202 u Dok "JB2", f'paġ. 111 tal-proċess

¹⁸ Par. 12 tal-Affidavit tiegħu, f'paġ. 49 tal-proċess

1997 mill-merkanzija fornita lilu mill-kumpannija attriċi s-soċjeta' attriċi ma tħallset xejn. Madankollu, peress li, skond il-ftehim tal-assocjazzjoni, l-imħarrek kellu jieħu sehem ta' nofs il-qliġħ nett, m'għandux ikun li l-kumpannija attriċi tiġi kreditata bl-ammont kollu mibjugħ;

Illi dawn iċ-ċirkostanzi jagħtu kreditu, imqar f'biċċa minnha, lill-pretensjoni tal-kumpannija attriċi. Iżda meta wieħed jifli sewwa l-imsemmija dokumenti, isib li l-pretensjoni tal-kumpannija attriċi ma tistax tintlaqa' kif magħmula għaliex, fid-dawl ta' dawk il-provi dokumentali li ressqu l-imħarrek, il-fatti li jirriżultaw ma jsostnux dik il-pretensjoni għal kollox;

Illi sewwa argumenta l-għaref difensur tal-imħarrek meta qal li l-Qorti trid toqgħod fuq dak li mill-allegazzjoni ta' xi parti jkun kif jixraq ippruvat. F'dan il-każ, madankollu, minħabba li l-imħarrek infushom jistqarru li huma debituri tal-kumpannija attriċi, dan iġib ukoll id-dmir li l-Qorti tifli jekk kemm-il darba l-ammont minnhom ammess huwiex tassew hekk. Is-soluzzjoni ta' dan l-aspett jhalli l-effett tiegħu ukoll fuq it-talba tal-kumpannija attriċi dwar l-imgħaxijiet;

Illi wara li l-Qorti rat b'reqqa dawn il-provi u ħadet qies tas-sottomissjonijiet magħmula mill-partijiet, tasal għall-fehma li, fil-waqt li tressqet il-kawża, il-kumpannija attriċi kienet kreditriċi tal-imħarrek, imma mhux għall-ammont mitlub fiċ-Ċitazzjoni. Mill-istess kalkoli fuq provi mressqa mill-partijiet, il-Qorti tasal għall-fehma wkoll li l-ammont tal-kreditu jaqbeż dak li l-imħarrek jammettu li huwa minnhom dovut. Wara li qieset dak kollu li ssemma' aktar qabel, il-Qorti ssib li l-ammont dovut mill-imħarrek lill-kumpannija attriċi huwa ta' elfejn erba' mija u u ħamsa u tletin lira Maltija u sitta u sittin ċenteżmu (Lm 2435.66)¹⁹;

Illi **għar-rigward tat-tieni talba attriċi** t-talba għall-imgħax m'hijiex talba żejda, għalkemm in-negozju li sar bejn il-partijiet kien wieħed ta' bixra kummerċjali. L-imħarrek jilqgħu għal dik it-talba billi jgħidu li saret għal

¹⁹ Li jirrappreżenta l-*cost price* ta' kull waħda mill-hwejjeġ mibjugħa mill-imħarrek fl-1997 (Dok "JB4")

xejn. Fis-sewwa, huwa minnu li t-talba għall-imgħax setgħet (kif fil-fatt ripetutamente għet) saret mat-talba għall-ispejjeż, iżda dan m'għandux la jwassal għaċ-ċaħda tat-talba nnifisha u lanqas għall-preġudizzju lill-imħarrkin. L-imħarrkin kien ikollhom raġun li ma għandhom iħallsu l-ebda imgħax ladarba huma kienu offrew l-ammont dovut minnhom lill-attriċi u għaddew biex iddepożitawh b'ċedola. Iżda f'dan il-każ il-Qorti waslet għall-fehma li l-ammont li l-imħarrkin għandhom iħallsu lill-kumpannija attriċi jisboq dak li huma kienu lesti li jħallsu. Għalhekk, il-Qorti ssib li t-talba tal-kumpannija attriċi dwar l-imgħax hija mistħoqqa u dan f'dik il-parti tal-ammont likwidat li jaqbeż dak ammess mill-imħarrkin;

Illi jeħtieġ li ssir kunsiderazzjoni wkoll dwar minn meta għandu jibda jgħaddi l-imsemmi mgħax. Inqalgħet il-kwestjoni dwar jekk l-imgħax mitlub mill-kumpannija attriċi kellux jibda għaddej minn dak inhar li nħallet l-assoċjazzjoni bejn il-partijiet (jigifieri fl-aħħar ta' Diċembru tal-1996). L-imħarrkin jishqu li, bla ħsara għat-tieni eċċezzjoni tagħhom, dak iż-żmien ma seta' qatt jintuza bħala l-kejl li minnu kellu jibda għaddej l-imgħax, u dan għaliex il-partijiet ma seħħilhomx jagħlqu l-kontijiet sa bosta xhur wara dik id-data;

Illi l-Qorti tqis li f'dan ir-rigward, l-imħarrkin għandhom raġun, għaliex, jekk tassew kien hemm xi data li wieħed jista' jgħid li l-partijiet għalqu (għallanqas fuq il-karta) l-kummerċ ta' bejniethom dan ma seta' kien qatt qabel il-bidu ta' Ġunju tal-1997. Kien f'dawk il-jiem, meta l-kumpannija attriċi rtirat mill-ħanut tal-imħarrkin kulma kien għad fadal mill-merkanzija tagħha li jista' jingħad li ngħalaq il-kapitlu tal-assoċjazzjoni bejn il-partijiet. Iżda hemm ukoll, ma kienx għadhom intemmu l-pendenzi kollha u kien għadda ċertu żmien (sallum mhux preċiżament determinat mix-xhieda mressqa) li fih il-partijiet kienu għadhom jiddiskutu l-likwidazzjoni aħħarija, li baqgħet ma seħħet qatt;

Illi huwa minnu wkoll li l-kawża tal-lum kienet tirrigwarda, essenzjalment, proċess ta' likwidazzjoni. Minħabba r-regola li *in illiquidis non fit mora*, jitnissel il-prinċipju li l-

imgħax jista' jibda jiddekorri biss minn meta ssir il-likwidazzjoni definittiva. Din m'hijiex regola rigida jew li ma tippermettix eċċezzjonijiet. Wieñed irid iqis ukoll jekk, fil-każ li għandna quddiemna, jistax tassew jingħad li japplika l-imsemmi prinċipju. Fuq is-saħħa ta' precedenti ġudizzjarji, l-Qorti ssib li ladarba l-kumpanija attriċi kienet indikat somma likwidata fit-talba tagħha fl-Att taċ-Ċitazzjoni, lanqas jista' jingħad li jgħodd aktar il-prinċipju fuq imsemmi²⁰, u dan ukoll jekk il-Qorti taqta' li tikkundanna lill-imħarrkin somma anqas minn dik mitluba fiċ-Ċitazzjoni. F'każ bħal dan, madankollu, l-imgħax jitqies li jibda jgħodd sa minn dak inhar li l-parti mħarrka tkun laqgħet in-notifika tal-atti tal-kawża²¹. F'dan il-każ, in-notifika saret fl-14 ta' Jannar, 2000²²;

Għal dawn ir-raġunijiet il-Qorti qegħda tiddeċiedi l-kawża billi:

Tilqa' l-ewwel talba attriċi limitatament għall-ammont ta' elfejn erba' mija u ħamsa u tletin lira Maltija u sitta u sittin ċenteżmu (Lm 2435.66) rappreżentanti l-bilanċ ta' prezz ta' merkanzija konsenjata lill-imħarrekk biex ibiegħha mill-ħanut immexxi minnu bl-isem "Costa", Triq ir-Repubblika, Valletta, u għalhekk tikkundanna lill-imħarrkin iħallsu l-imsemmija somma lill-kumpanija attriċi, bl-imgħax legali fuq dik il-parti tas-somma likwidata li taqbeż it-tliet mija u għoxrin lira Maltin (Lm 320) mill-14 ta' Jannar, 2000, sal-jum tal-ħlas effettiv; u

Tordna li fiċ-ċirkostanzi, il-kumpanija attriċi għandha tħallas sittin fil-mija (60%) tal-ispejjeż tal-kawża, u l-imħarrkin iħallsu l-erbgħin fil-mija (40%) li jifdal.

Moqrija

²⁰ App. Inf. 17.2.2003 fil-kawża fl-ismijiet *Fogg Insurance Agencies Ltd. Noe vs Paul Tabone*

²¹ P.A.PS 9.12.2002 fil-kawża fl-ismijiet *Formosa & Camilleri Ltd. noe vs S. Mifsud & Sons Ltd. Noe et*

²² Paġ. 16 *tergo* tal-proċess

Kopja Informali ta' Sentenza

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----